

НАУКОВА ЕКСПЕРТИЗА ДОКУМЕНТІВ

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

План

- 1. Формування правових основ експертизи культурних цінностей. Експертиза документів у вітчизняному законодавстві.**
- 2. Нормативні акти з проведення експертизи документів.
Вклад архівних установ у напрацювання нормативної бази експертизи.**
- 3. Методичні розробки стосовно експертизи документів:
гене́за та еволю́ція.**

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

1. **Формування правових основ експертизи культурних цінностей. Експертиза документів у вітчизняному законодавстві**
Франція 19–21 ст. - циркуляри, декрети, закони:
Традиційно носіями адміністративних документів були пергамент і папір. У 19 ст. фото, нові типи документів розглядалися "comme marginaux"

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

ЗАКОН ПРО АРХІВИ 03.01.1979 Р. (Loi 79-18)

- “архіви – не означають ВИКЛЮЧНО папери, а також фільми, фото, записи на магнітних стрічках, дані на дисках і *céédérom*”.
- “архіви” не означають старі папери (*vieux papiers*), документ є архівним документом з часу свого створення
- стосовно процедури відбору документів
– ст. 4 – концепція “*trois âges des archives*” (*courant, intermédiaire, historique*)
- встановлював загальні критерії відбору

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Закон 2000-230 від 13 березня 2000 р. – стосовно електронних документів

– прирівнювалися за значимістю до документів на папері (***l'acte authentique électronique***)

15.07. 2008 р. Нац. Асамблея Франції прийняла **новий закон про архіви** № 2008-696.

експертиза і скорочення ***строків секретності*

**експертиза та визначення категорій документів стосовно захисту приватного життя

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

“Акт про федеральні документи”, схвалений Президентом США 09.1950

В їх полі зору проблеми: **експертиза** та знищення непотрібних документів

Англійська законодавча система

“Акт про державні документи” 1958 р.

Традиційна система (називається “Grigg”),
здійснювалася в

Royaume-Uni з 1950-х рр. базується на двох послідовних експертизах.

*Перша повинна здійснюватися через 5 років після виконання документа. Визначальний **критерій** – **адміністративна цінність документів**, до якої додають попередні історичні судження.*

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

**ЗАКОН УКРАЇНИ «Про Національний архівний фонд
фонд**

і архівні установи»

**2001 р. вперше ст. 10 «Документи НАФ підлягають
грошовій оцінці за нормами і методиками, що
затверджуються КМУ»**

**14 серпня 2012 р. Президент України підписав Закон
України «Про внесення змін до Закону України
«Про Національний архівний фонд та архівні
установи»...з метою удосконалення правових норм
та механізмів проведення експертизи цінності
документів**

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Зміни до Закону 2012:

подають визначення терміну «експертиза цінності документів»,

«експертні комісії керуються типовими та галузевими переліками видів документів з нормативно встановленими строками їх зберігання, затвердженими відповідно до законодавства».

зміст закону доповнений також частиною, де йдеться про те, які саме документи можуть бути вилучені з НАФ. Відповідно до неї такими вважаються «лише дублетні документи (тотожні за змістом тиражовані примірники одного документа, що зберігаються в одній архівній установі), документи тимчасових строків зберігання, а також документи, документна інформація яких втрачена»

Архівні документи, які до 1991 року перебували на державному обліку та зберігалися в державних архівних установах, належать до Національного архівного фонду і є власністю держави

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

2. Нормативні акти з проведення експертизи документів.

Вклад архівних установ у напрацювання нормативної бази експертизи

Інструкція про порядок визначення оціночної та страхової

вартості пам'яток Музейного фонду України - Наказ Міністерства

культури і мистецтв України 13.07.98

**Принципи визначення оціночної вартості музейних предметів

**Критерії визначення оціночної вартості письмових джерел

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

5.1. При визначенні *оціночної вартості* письмових джерел, зокрема окремих офіційних документів або матеріалів особистого походження різних часів, за основу слід брати документ середнього розміру (рукопис прози – один аркуш, вірша – 16-20 рядків, лист – 1-2 сторінки, дарчий напис або записка – 3-10 рядків, фотографія – розміром 9x12 см).

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Крім загальних критеріїв слід визначатися за допомогою таких найважливіших **факторів**:
змісту документа і його значення як пам'ятки історії та культури. Важливим показником змісту творчих рукописів є їх художні (літературні, музичні, наукові) якості; для спогадів, щоденників, листів - фактичні дані; історико-культурного значення творчості і діяльності автора: що визначніший автор, його роль в історії, розвитку науки, літератури, мистецтва, то вище оцінюються документи, що мають стосунок до цього діяча;
оціночна вартість документів, які належать діячам місцевого значення, може бути нижча за середню розцінку;
часу виникнення документа: оціночна вартість документа підвищується в залежності від давності його створення.

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

виняткову цінність мають документи, які належать до найзначніших історичних подій;

неопублікованості: неопубліковані документи дореволюційного

(до 1917 року) часу оцінюються, як правило, вище середньої

вартості; новизни інформації: оціночна вартість документа підвищується, якщо документ раніше був невідомий, конфіденційний або маловідомий, публікується вперше;

інформаційної насиченості документів: значимість відображених

у них подій та явищ, пов'язаних з життям держави і видатних

діячів. Що більша їх значимість, то вища оціночна вартість документів;

автографічності документа: автограф оцінюється вище копії,

авторський машинописний текст, надрукований самим автором,

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

авторизація (наявність авторського підпису або позначки, що підтверджує достовірність рукопису) збільшує його вартість;
написів і

позначок на документах, що підвищує їх вартість;

рідкості документа;

особистостей адресата і адресанта: документ, адресований відомій особі, підвищує його вартість;

зовнішніх особливостей документа: художнього оформлення, а також матеріалу, на якому документ виготовлено. Наявність особливо цінних матеріалів в оздобленні (дорогоцінні метали, дорогоцінне та напівдорогоцінне каміння, шкіра, парча, оксамит тощо); рідкісного носія (пергамент, береста);

особливих реквізитів (підвісні печатки, мініатюри, орнаменти, малюнки тощо) підвищує його вартість;

фізичного стану документа: незадовільний фізичний стан документа –

згасаючий текст, погано збережений папір - є підставою для зниження

його вартості на 30-50%.

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення - Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня **2003** р. N 1343

Порядок регулює питання проведення ***державної експертизи*** культурних цінностей, заявлених до вивезення, тимчасового вивезення та повернутих в Україну після тимчасового вивезення, а також вилучених митними або правоохоронними органами, конфіскованих за рішенням суду та обернених відповідно до

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

РОЗМІРИ

плати (тарифи) за проведення державної експертизи культурних цінностей

		Об'єкт	
Розмір плати без податку на державної експертизи		додану	
вартість, гривень -----	проста	складна	
експертиза експертиза			

----- Твори живопису, за одиницю 12,38 24,76

Графіка, за 10 аркушів 9,09 18,18

Скульптура, за одиницю 10,74 21,48

Предмети археології, за одиницю 13,21 26,42

Друковані видання (стародруки, книги, 7,03 14,06

картографічні, нотні видання),

за одиницю

Архівні документи, включаючи фото-, 7,03

14,06

кіно- (відео), фонопам'ятки,

за одиницю

Музичні інструменти, за одиницю 13,21 26,42

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

*Про проведення експертизи цінності документів –
Постанова КМУ від 8 серпня 2007, № 1004:*

***Порядок утворення та діяльності комісій з проведення
Експертизи цінності документів*

***Порядок віднесення документів Національного архівного
фонду до унікальних, їх обліку та зберігання*

- ◆ *Наказ Міністерства юстиції України "Про затвердження Методики віднесення документів Національного архівного фонду до унікальних" від 16.08.2016 № 2505/5*

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Перелік державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей - Наказ Міністерства культури 11.09.2014 № 744

Види культурних цінностей/установи, заклади культури:

****рукописні та друковані книги** (в редакції 2002 р. – **письмові***

пам"ятки), періодичні видання (перелік бібліотек)

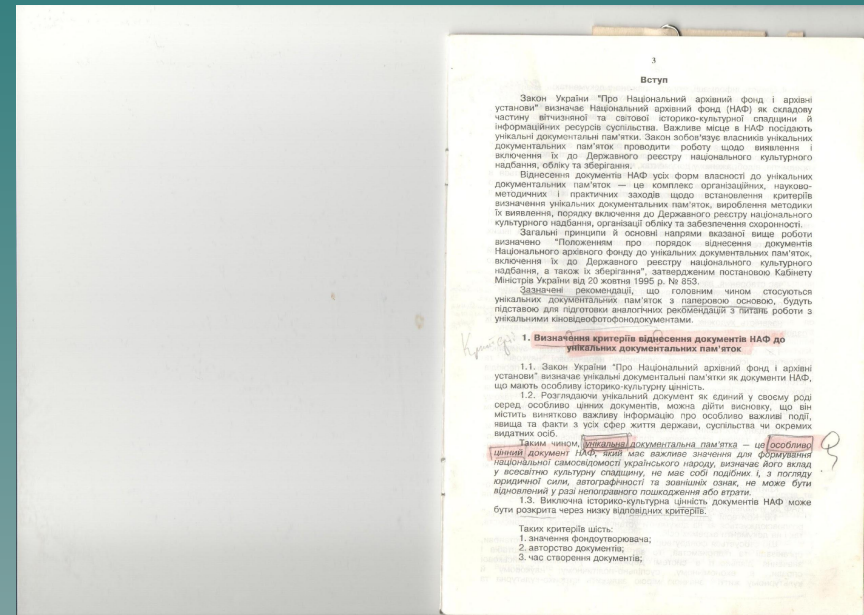
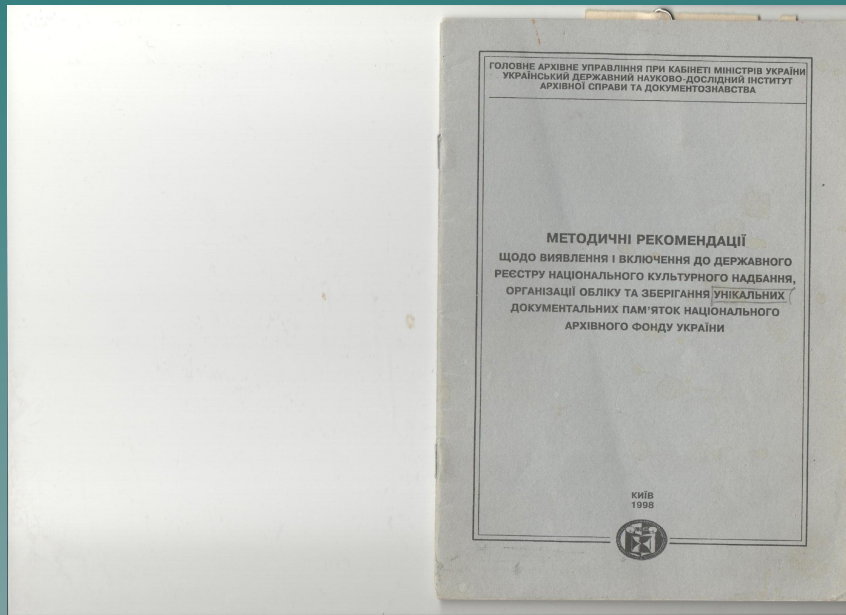
****архівні документи** (в редакції 2002 р. – **Документальні пам"ятки**) (центральні архіви та державні архіви областей)*

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

3. Методичні розробки стосовно експертизи документів: гене́за та еволю́ція

Методичні рекомендації щодо виявлення та включення до державного реєстру національного культурного надбання, організації обліку та зберігання унікальних документальних пам'яток Національного архівного фонду України. – К., 1998

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

С. 3-4: Виключна історико-культурна цінність документів НАФ

може бути розкрита через низку відповідних критеріїв.

Таких критеріїв шість:

1. Значення фондоутворювача
2. Авторство документів
3. Час створення документів
4. Цінність інформації, яку відображено в документах
5. Оригінальність, юридична сила документів
6. Наявність художніх, палеографічних особливостей документів

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

*Концепція створення вітчизняної системи переліків
документів зі строками збігання – К., 2006*

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Методика віднесення документів Національного архівного фонду до унікальних – затверджено
Наказом ДКАУ 19.02.2008 N 34

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

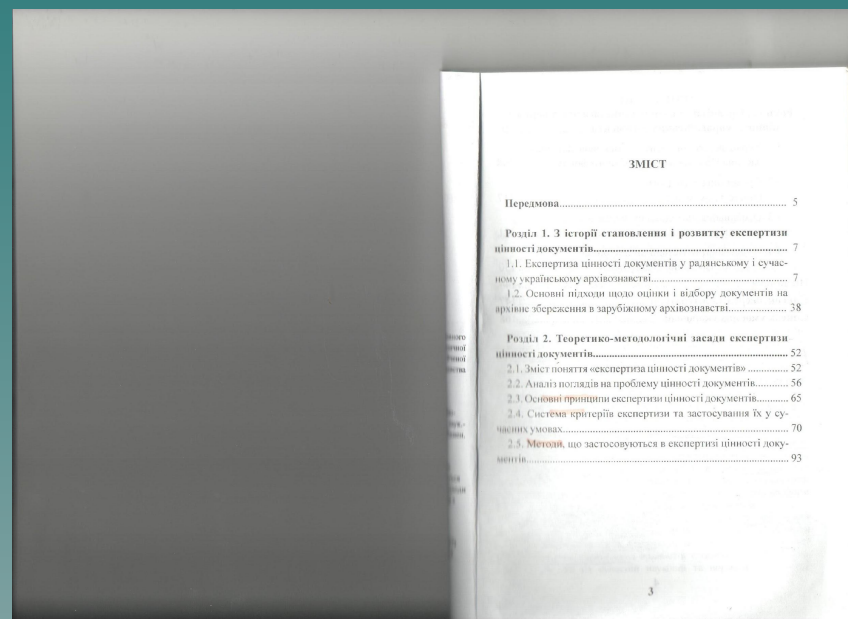
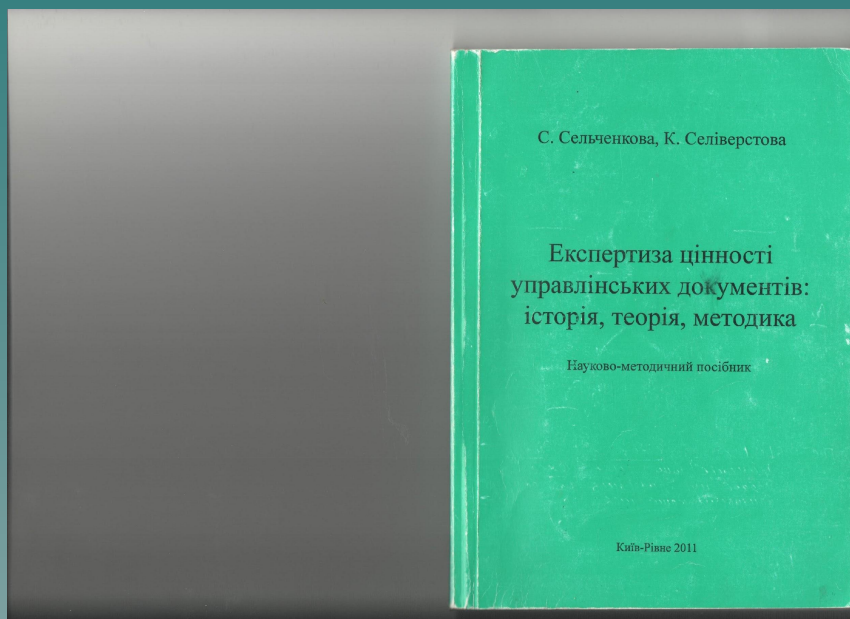
Застосування принципів і критеріїв експертизи цінності

документів на сучасному етапі. Методичні рекомендації. К.,

2009

Методичні рекомендації пропонують нові підходи у застосуванні принципів і критеріїв експертизи цінності документів

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Розділ 3. Організаційно-методичні засади експертизи цінності

управлінських документів.

3.3. Особливості методики експертизи цінності управлінських документів.

3.4. Нормативні та методичні посібники з експертизи цінності документів

До системи посібників з ЕЦД належать:

- *списки джерел формування НАФ
- *типові та відомчі переліки документів
- *типові і примірні номенклатури справ
- *методичні рекомендації з оцінки і відбору документів НАФ

2.1. ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Перспективи нормативно-методичного регулювання наукової

експертизи документів:

**необхідність розроблення нормативних актів і методичних

розробок щодо категорювання документів (категорії цінних і особливо цінних документів)

**вивчення зарубіжного досвіду експертизи документів і вирішення проблеми його адаптації у вітчизняній практиці

**розроблення новітніх методик визначення критеріїв цінності